

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni s štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.

Ček, račun 13.562

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka
Din 2.—, mesečno Din 4.—,
celoletno Din 48.—, Za član-
ne izvod Din 1.—.

Oglasi po ceniku.

Telefon šte. 3478.

Vrhunec solidarizma kriva pot.

Krščanski in fašistični solidarizem.
— Delavstvo zahteva enakopravnost
na podlagi odprave interesnih razlik.

Ne le v Italiji nego tudi drugod je zavelo v močnejših gospodarskih krogih skoro po vsem meščanskem svetu, da je mogoče absolutno združiti gospodarske, seveda tudi politične interese delodajalcev in delojemalcev, to je, kapitalističnega gospodarstva in onih, ki dobivajo od tega gospodarstva samo mezdo, kadar delajo, kadar pa ne delajo, je sploh zanje vprašanje, kako naj se prežive. Vsekakor ima stvar nekaj zase, če se za splošno pospeševanje gospodarstva, zlasti glede normalizacije produkcije in konzuma nekaj stori, vendar pa ostane v bistvu razmerje isto, dokler ne da gospodarstvo take garancije delavcem in nameščencem, da bo tudi njih eksistenca zagotovljena. Dvojni interesi ostanejo kljub vsemu: Podjetniški interesi, ki iščejo čimvečji dobiček, na drugi strani pa delavski interesi, ki hočejo imeti čimvečji zaslužek in čim ugodnejše delovne pogoje. Ta razlika je v naravi današnjega gospodarstva, ki bi jo pa utegnil odpraviti le gospodarski sistem, pri katerem bi imeli vsi interesi enak realen interes in enak riziko. V današnji družbi pa je interes gospodarskih krogov zaščiten, interes delavskih krogov pa je nezaščiten in zvezan z največjim rizikom.

V Rimu se je vršila te dni seja nacionalnega sveta korporacij. Mussolini je povedal, da mora imeti vpliv nad korporacijami fašizem, rekel je, da fašistični sindikalizem ni razredn, pač pa, da so socijalistični sindikati razredne organizacije in zaradi tega — politične. Mussolini je povedal še marsikaj, kar je bilo namenjeno — fašistom, češ, da je za privatno inicijativo, proti oboroževanju itd. Mussolini sam ne pričakuje, da bi fašizem delal čudeže. Potrebne bodo osebne žrtve in intervencije države za ureditev gospodarskih razmer.

S tem je Mussolini sam priznal, da s svojim korporacijskim sistemom ne bo ustvaril nič zanesljivega, nič popolnega. Iz njegovega govora je posneti, da se morajo vsi Italijani žrtvovati za italijanski kapitalizem, da bo Italija gospodarsko močna, niti z eno besedico se pa ni dotaknil vprašanja, kako naj se reši razlika med interesi podjetniških in delojemalskih korporacij. Glasovanja tu ni, ali v kolikor je tudi glasovanje ali so važne izjave in mnenja, obvelja vedno le mnenje močnejših delodajalskih korporacij oziroma predstavnikov fašizma.

Imenujemo to gospodarsko politiko, politiko absolutnega solidarizma, ki je popolnoma sličen krščanskemu solidarizmu. Tudi krščanstvo je gojilo prvotno nekakšen komunizem; pozneje pa, ko se je približalo vladajoči fevdalni in pozneje meščanski družbi, je pa prešlo k etičnemu solidarizmu, ki ga zagovarja še danes. Uči namreč: Delavec, nameščenec je opravičen do primerne eksistence, ali na drugi strani je gospodar dolžan mu dati to, kar mu gre, kot človek, kot socijalno pravičen delodajalec. Obsoja pa krščanstvo socijalne razredne boje, češ, da je samo treba kapitaliste vzgojiti, da bodo izpolnjevali krščanske čednosti.

V tem pogledu sta si torej krščanstvo in fašizem precej slična, z edino razliko, da je krščansko socijalna fraza obrabljena, fašistična pa

Minister socialne politike in narodnega zdravja je rekel deputaciji zastopnikov strokovnih organizacij in delavskih zbornic, da se revizija socialne zakonodaje izvrši na liniji najmanjšega odpora . . . To pomeni, da bo zakon tak, kakršnega so zahtevale strokovne organizacije in delavske zbornice. Kajti od te strani je bil največji odpor proti poslabšanju. — Zapomnite si to, in naj vam bo v dokaz, da strnene vrste delavstva nekaj pomenijo in dosežejo. Vendar, zakon še ni sprejet, zato stojmo budno na straži. Krepimo svoje vrste!

Na letošnji delavski praznik naj delavstvo pokaže, da je Cankarjeva družba njegova ustanova. Vsak član strokovne organizacije naj bo član Cankarjeve družbe!

sveža, ki pa itak ne more vesti drugam, kakor ona.

Mi zahtevamo enakopravnost v človeški družbi; zahtevamo odpravo razlik v interesih, oziroma, da se

ustvarijo in ustanove skupni interesi.

Solidarizem za gospodarsko šibke samo v besedah pa nima pomena, ker ne koristi splošnosti niti toliko, kakor blažev žegen.

Apel rudarjev na vlado!

Pismo rudarske delegacije in centralnega tajništva Delavskih zbornic na ministrskega predsednika. — 9000 rudarjev, skupno 35.000 rodbinskih članov strada. — Pomoč iz državnih sredstev nujno potrebna.

Te dni se je mudila v Beogradu delegacija rudarjev, ki se je zglasila takoj po svojem prihodu v centralnem tajništvu Delavskih zbornic. Pri tej priliki je bila odposlana na naslov ministrskega predsednika naslednja predstavka:

»Dovoljujemo si Vas opozoriti na zelo resno in težko situacijo, v kateri se nahaja delavstvo v premogovnih revirjih Trboveljske premogokopne družbe. Tam je zaposlenih 9000 rudarjev, z velikim številom družinskih članov, skupaj okoli 35 tisoč prebivalcev.

Med prometnim ministrstvom in Trboveljsko premogokopno družbo je nastal spor zaradi cene premoga. Dobavljanje premoga drž. železnicam je prenehalo in družba je od tega časa naprej začela omejevati kopanje premoga:

1. v mesecu februarju je delalo 9000 rudarjev namesto 24 samo 19 dni, vsled česar so izgubili rudarji na zaslužku vsak po 5 dni, to je Din 1.800.000.—;

2. v mesecu marcu je delalo 9000 rudarjev namesto 26 dni samo 18 dni, vsled česar so izgubili vsak po 8 dni, preračunano v dinarje Din 2.880.000.—;

3. v mesecu aprilu je delalo 9000 rudarjev samo po 2 dni na teden in znaša skupna izguba na zaslužku, ki jo utrpe rudarji do danes, Din 1 milijon 440.000.—.

S prvim aprilom se je popolnoma prenehalo z delom v hrastniškem revirju, kjer je zaposlenih 1200 rudarjev, ki so ostali vsled ustavitve dela brez vsakega zaslužka.

Sporodno z ustavitvijo dela, oziroma omejitvijo dela v zadnjih treh mesecih, je Trboveljska premogokopna družba ustavila tudi izdajanje življenskih potrebščin iz svojih skladišč in je preklicala garancijo za kredit rudarjev pri privatnih trgovcih. Desettisoči rudarskih družin trpe strašno pomanjkanje. Na to, da bi zaposlili rudarje pri drugih rudnikih, ni niti misliti.

Položaj je tem težji, ker rudarske bratovske skladnice niso vezane s splošnimi delavskimi zavarovalnimi ustanovami, one same pa nimajo nikakega sklada za podpiranje nezaposlenih, kakor jih predstavlja jo skladi, ki z njimi razpolaga ministrstvo za socijalno politiko in borza

dela za podpiranje ostalih brezposelnih delavcev. Ta težka izkušnja nas zopet uči, da je treba že vendar enkrat popraviti staro napako, ki se je storila na ta način, da se je rudarje oziroma rudarsko zavarovanje izločilo iz ostalega zavarovanja. Saj nima smisla, da se iz splošnega zavarovanja, katero obsega danes 700 tisoč delavcev, izloči majhno število okrog 60.000 rudarjev.

In vendar je baš v rudarstvu največkrat opažati katastrofalne pojave vsled padanja ali dviganja cen premoga in z ozirom na vremenske prilike.

Treba je nuditi rudarjem v revirjih nujno pomoč in jih rešiti pred katastrofo. Rudarji se ne morejo vmešavati v vprašanje spora med družbo in prometnim ministrstvom radi cene premoga. Toda oni imajo pravico pričakovati od države naslednji dve stvari:

1. Da se jim vse dotlej, dokler traja ta spor in nezaposlenost, z javnimi sredstvi pomaga, da bodo mogli živeti. Trboveljska družba je dala v ta namen Din 1.000.000.—, to pa je pri velikanskem obsegu nezaposlenosti kaplja v morje. Brezpogojno bi bilo potrebno, s sodelovanjem banke uprave, poklicnih zbornic in rudarske organizacije sestaviti odbor, kateremu naj bi se dala na razpolago primerna sredstva in ki bi imel organizirati podporno akcijo in omogočiti življenje rudarskim družinam, dokler se ne bi ponovno začel z delom. Prav tako bi bilo potrebno zaščititi rudarske družine pred eventualnimi deložacijami iz stanovanjskih hiš.

2. Pri ureditvi spora oziroma določitvi cene premoga je treba skrbeti za to, da se delavske plače ne bodo zmanjšale, da eventualno znižanje cen premoga ne bodo plačali delavci z znižanjem mezd. Tudi za to je intervencija in vmešanje centralne državne uprave v ta spor neobhodno potrebno.

Ko Vas še enkrat opozarjamo na resnost situacije in nujnost, da se reši to vprašanje, Vas prosimo, gospod predsednik, da sprejmete izraz našega spoštovanja.

Živko Topalović l. r.
Zastopniki rudarjev.

Zakaj povzročate toliko gorja med rudarji?

Težko je z besedo opisati gorje, ki vlada danes med rudarji. Prilčno sliko o tem more dobiti le tisti, kateri gleda tej bedi iz oči v oči. Ne bomo dokazovali še podrobneje s številkami o višini zaslužka itd., ker smo to že premnogokrat povedali, ali rečemo, da precejšen del rudarjev dobesedno strada s svojimi družinami, drugi del se zopet rije skozi s kreditom, ki ga bo v odplačevanje pokopal za več let in le malo jih je, ki morejo danes kriti s prihranki svoje potrebe.

Ko to pišemo, smo dobili poročilo, da je med zastopniki vlade in rudarskih podjetij prišlo do sporazuma vsaj v toliko, da bo uprava drž. železnic od 18. aprila naprej jemala polovico prejšnjih naročil premoga od Trboveljske družbe. To bi značilo vsaj delno večjo zaposlitev rudarjev. Vendar, če v končnem sporazumu ne dobi Trboveljska družba višine prejšnjih naročil nazaj, so nadaljnje redukcije delavstva in praznovanje šihov neizogibne.

Ne bomo se na tem mestu spuščali v ugotavljanje, kdo ima v tem sporu prav ali ne, ker vemo, da tako družba, kakor minister prometa, brani svoje stališče.

Družba se danes lahko zagovarja: Družba se danes lahko zagovarja: jaz nisem kriva, zakaj vsa naročila so mi odpovedana in zato ustavim obratovanje. Tukaj bi vendar gg. pri vladi morali uvideti, da bo družba prevladala teža bremena na rudarje in njihove družine, ki so vendar naši lastni državljani, kri našega naroda.

Kajti ako so sedaj mogli priti do tega sporazuma, zakaj niso mogli tega storiti pred 14 dnevi. Kako, da niso prej tega vedeli, da bo ministrstvo prometa še rabilo Trboveljski premog in da okrog 20.000 rudarjev in njih družinskih članov ne more od zraka živeti.

Naše obrtno-nadaljevalno šolstvo.

»Jugoslovanski Obrtnik« z dne 27. marca 1930, št. 6, objavlja jako zanimiv članek o našem obrtno-nadaljevalnem šolstvu. Priobčujemo ga v celoti v našem listu:

Ljubljana šteje danes okoli 1600 obrtnih in trgovskih vajencev in vajenk. Že radi tega velikega števila in pa tudi zato, ker je Ljubljana važno središče obrti in trgovine, bi bilo treba bolj skrbeti, da se obrtno šolstvo prilagodi potrebam in duhu časa. Ako hočemo res kaj imeti od šol, bi morali predvsem skrbeti, da bi bile obrtne šole enotna celota. Šole bi morale dobiti svoje posebne lokale s posebnimi učnimi močmi, a pouk v teh šolah bi moral biti v veliki meri strokoven. Za nekatere obrti bi bilo treba polovico učnega časa porabiti za strokovni del. Učne moči bi se že dale polagoma dobiti s specializacijo. Danes poučujejo na teh šolah večinoma ljudskošolski učitelji, ki pa nimajo vedno dovolj usposobljenosti za obrtne stvari.

Ako bi se zgradilo poslopje za obrtno nadaljevalno šolo, bi v spodnjih prostorih lahko napravili učilnice za strokovni pouk, ki bi bile

Vsi zavedni delavci morajo biti strokovno organizirani.

opremljene z modernimi stroji in preskrbljene z vsem potrebnim materialom. Pouk bi se uvedel tako, da bi prišle vse obrtne stroke v tednu primerno na vrsto. Učenci (vajenci) bi s tem dobili res pravi obrtni pouk in bi se seznanjali z najnovejšimi pridobitvami, kar bi bilo tudi marsikateremu mojstru v korist. Ob določenih časih zvečer pa bi se lahko v takih lokalih in opremljenih delavnicah vršili mojstrski in pomočniški tečaj za raznovrstne obrtne panoge. Ker bi bila tu tudi dvorana za skioptična predavanja, bi služili taki prostori tudi za razvedrilo, mesto da se vajenci potepajo ali posečajo kino, ki večkrat proizvaja predstave dvomljive vrednosti. Osnovanje take šole, ali pa več takih, bi bila ogromna pridobitev. Stroške in bremena za te šole naj bi nosili vsi, ki so dolžni

to šolstvo podpirati, predvsem država, banovina, osobito še mesta, kjer bi šole stale, pa tudi obrtniki in industriji, za katere se vajenec vendar uči. Denar, ki bi se v te naprave investiralo, bi donajal ogromne dobičke za vse naše gospodarstvo. Naval na srednje šole bi se sprilo takih naprav gotovo zmanjšal, zanimanje za obrt bi pa rastlo. Tudi mojstri bi se razbremenili, vajencu pa bi se nudilo veliko več, kakor mu danes more nuditi marsikateri mali obrtnik. Upajmo, da se sedaj, ko se ustvarja jo novi budžeti, to ne bo prezrlo.

Dodajamo temu poročilu, da naj ljubljanska občina začne s pripravi mi za ustanovitev take nove šole. Isto velja za mariborsko in celjsko občino. Tek časa zahteva — moderne učilnice — za strokovno izobrazbo obrtnega naraščaja.

Tokan Jaroslav:

Pravilnik o posredovanju dela vajencem in o posvetovalnem odboru za poklicno izbiro

Javna Borza dela v Ljubljani je sprejela od centralnega odbora za posredovanje dela v Beogradu osnutek pravilnika o vajencih in izbiro poklica istih, zasnovan od predsednika istega odbora, dr. Marjana Krmpotiča. Izvedba tega pravilnika se bo najprej izvršila v Sloveniji, ker so se ravno slovenske Borze dela pokazale v vršenju svojih nalog dovolj sposobne, a kasneje, za slučaj pozitivnega uspeha, se bo izvajanje pravilnika preneslo na vse sedeže Borz dela v državi. Da se pristopi čimprej na delo in na oživetvorenje tega tako važnega pravilnika, je Javna borza dela v Ljubljani 28. III. sklicala anketo, katere se je vršila v prostorih Delavske zbornice pod predsedstvom njenega predsednika g. P. Popovića ter zastopnikov korporacij in delavskih sindikatov: zbornico za TOI je zastopal g. dr. Pless, inspektor dela g. Baraga, Delavsko zbornico Uratnik in Svetek, OUZD g. dr. Puhelj, Zvezo obrtnih zadrug gg. podpredsednik Krapež in tajnik Kramaršič; Tehnično srednjo šolo ing. Turnšek; Mestno občino referent Juvan; Deško vzgajališče g. Stritar; referent za zaščito dece pri banski upravi g. Sedlar; Urad za pospeševanje obrti g. Brozovič; Društvo za varstvo vajencev g. kanonik Stroj; socijalni oddelek banske uprave g. Angela Vodetova; Strokovno komisijo za Slovenijo Vrankar; Narodno-strokovno zvezo Kravos in Jugoslovansko strok. zvezo Lombardo Peter.

Pravilnik kot tak je razen nekatere bistvenih nedostatkov dobro socijalno zasnovan ter so vsi udeleženci ankete izrekli svoje zadovoljstvo, da se je vendar enkrat pristopilo k izvedbi tako važnega in pomembnega vprašanja. O samem pravilniku in o obelodanitvi istega se je razvila živa debata, v katero so posegli vsi zainteresirani ter se je sklenilo, poveriti revizijo pravilnika ožji komisiji, katere bo istega detajlno preštudirala, predelala in dala smernice za izvršitev istega. Ožji odbor te komisije bodo tvorili zastopniki Javne Borze dela, Delavske zbornice in Zbornice za TOI, medtem ko bodo ostale organizacije in korporacije dale svoje mnenje in direktive k osnutku pravilnika komisiji pismeno.

Strokovna komisija je že stavila svoje dopolnilne predloge.

Pri tem izrecno poudarjamo, da bo ostal pravilnik, če se ti predlogi Strokovne komisije ne bi upoštevali, vključno z dobrimi socijalni zasnovi nekaj »Blažev žegen«.

Kajti zares grozne so posledice pomanjkanja vajeniške zaščite.

Da pokažemo samo en primer izmed nešteti, priobčujemo tu pismo podružnice Saveza Metalstih Radnika Jugoslavije, Ljubljana, ki ga je pisala Okrožnemu uradu za zavarovanje delavcev.

Pismo se glasi:

Podpisana podružnica se obrača na Vas v zadevi zdravniške preiskave vajencev pred njihovim vstopom v uk.

Že zgolj iz zdravstvenih vidikov bi bilo treba naročiti zdravnikom, ki te preiskave vrše, da jih imajo izvršiti strogo, zlasti za one obrate, kjer je delo naporno, kakor je to v raznih kovinskih tovarnah. Slučaj, ki ga tukaj navajamo, pa kaže, da zdravniki te svoje naloge ne vrše po teh vidikih. Dne 18. novembra 1929 je bil od enega izmed Vaših zdravnikov zdravniško preiskano pred vstopom v uk vajenec Strojnih tovarn in livarn d. d. (obrat Samassa) T. F. Naporno delo v tovarni ga je že po dveh mesecih tako porušilo, da so ga morali že dne 23. jan. t. l. odpeljati z rešilnim vozom v bolnico. Njegovo obolenje ni nastopilo po kakih neizgodi, temveč po izčrpanosti prejšnjega organizma.

Eminentno socijalni urad kakor je Vaš, mora pa voditi račun tudi o tem,

nju novega članstva ter imeli pokazati znatne uspehe, pa ni izključeno, da bi jim en del stroškov za potovanje prispevala tudi naša zadruga.

K potrebi agitacije naj pripomnimo še to, da je skoro po vseh podružnicah, kjer se pečajo člani s sekanjem izvoznega lesa, precej padel promet, ker so ta industrija in njej slične v krizi. Povsod drugod delajo zadruga tako, da padec prometa parirajo z živahno akcijo za pridobivanje novega članstva. Naj nam da ta nauk moči, da bomo storili tudi mi tako!

Krajevni odborniki ali uslužbenci, ki imajo kake predloge ali nasvete, kako naj bi se organizirala najuspešnejša agitacija za pridobivanje novih članov, so naprošeni, da jih sporoče tajništvu centrale v Ljubljano!

Zenski odsek. Načelstvo je na svoji zadnji seji obravnavalo vprašanje, kako bi se dalo še uspešneje pritegniti čim večje število ženstva k udeleževanju v zadrugi. Po drugi strani pa hoče dobiti načelstvo čim ožje stike z ženskami, ker baš one kvaliteto blaga najboljše poznajo. Zato je sklenilo predlagati, naj se na sedežu vsakega krajevnega odbora ustanovi iz 3 do 5 najagilnejših zadrug ženski odsek, ki imej nalogo zbirati vse kritike glede kvalitete in cen blaga ter jih sporočiti centrali. Vse naše funkcijonarje, zlasti pa krajevne odbore, prosimo, naj nam sporoče, če imajo glede ženskih odsekov kake želje ali nasvete.

Krajevni odbori bi bili po ustanovitvi ženskih odsekov razbremenjeni dela, vsaj posredovanja glede cene in kvalitete blaga. Zato bi se tem lažje posvetili ostalim važnim gospodarskim vprašanjem. Na okrožni konferenci na Jesenicah je bila večina delegatov mnenja, da bi krajevni odbori posvečali delu za zadrugo več pažnje, če bi šla vsa korespondenca, ki prihaja na podružnico, preko njih. Ožje načelstvo se je o tej stvari posvetovalo ter prišlo do zaključka, da bi bilo najbolje, če bi predsednik in blagajnik vedno pri posetu prodajalne pregledala pri poslovodji vso novo-določeno korespondenco, ter v znak, da sta vzela vsebino na znanje, vsako pismo podpisala. Zlasti blagajnik bi moral to delo redno izvrševati. Ni pa izvedljivo, da bi korespondenco direktno naslavljali na kra-

Vsaka štedljiva gospodinja zahteva danes izrecno našo

KOLINSKO CIKORIJO

ker je zelo okusna in redilna!

jevne odbore, ker so kraji, ko ne pride predsednik po več dni v prodajalno, pa bi lahko kako prav nujno pismo neodprto obležalo. Predno bo stvar glede korespondence definitivno urejena, prosimo tozadevnih predlogov.

K zaključku naj pripomnimo, da izdeluje načelstvo temeljite načrte, da se poslovanje zadruga kolikor le mogoče prilagodi potrebam članstva. Prihodnja skupna seja načelstva in širšega nadzorstva dne 11. maja bo te načrte temeljito proučila ter sklenila vse potrebno za njihovo uresničitev.

Ze danes pa lahko rečemo, da za druga vsem valovom tudi najumazanejša konkurence in intrigantstva izborna kljubuje in je pokazala, da je granitna stavba, katere bo nudila varno streho vsem zavodnim proletarcem.

Kakor so topli vetrovi pomladi zmagali nad ledeno zimo, tako vstaja tudi naša zadruga k svojemu prenovljenju in zmagi!

„UJEDINJENI SINDIKATI“

organ svobodnih delavskih sindikatov v sestavi „Ujedinjenega Radniškega Sindikatnega Saveza Jugoslavije“ je centralno glasilo naših strokovnih organizacij. Izhaja mesečno enkrat na 16 straneh in stane polletno Din 12.—. Prinaša poučne in zelo dobre članke in poročila o našem gibanju. Organizacije, naročajte ga in tudi člani, ki jim je do strokovne izobrazbe, bi ga morali imeti.

PRVI MAJ

Vam bodi vsem dan, ko pokažete svojo voljo in postanete član Cankarjeve družbe in pridobite še druge.

da je vajencev v razmerju k pomočnikom in v razmerju k možnosti njihove kasnejše zaposlitve, mnogo preveč. Konkretno navajamo en primer ravno iz te tovarne, da je v uku v livarskem odeljenju 10 vajencev poleg 3 pomočnikov. Če bodo ti bodoči pomočniki poleg tega, da jih bo mnogo preveč, še fizično manjvredni — svoje obrti se v takih razmerah itak ne bodo primerno izučili — potem nastaja res vprašanje uničenja njihove eksistence.

Prosimo Vas najvljudneje, da naše napovedbe proučite in nam sporočite, kaj nameravate ukreniti, da se to neznosno stanje regulira.

Torej: Atmosfera v vprašanju vajencev ni več, izučiti mladega človeka za produktivno bodočnost, nego za čimvečje profitarstvo (navrednost) podjetja.

In kakor poročajo dnevniki, je imel 1. aprila t. l. v Beogradu sejo upravni odbor obrtniške zbornice. Med drugimi je odbor odobril stališče ministrstva za trgovino in industrijo, da se smeje pogodbe z vajenci sklepiti preko določenega minimalnega roka 3 let tako, da se prvo leto smatra za pripravno.

Pomladna sezona našega združništva.

V pomladanski sezoni imamo nekaj nalog, ki so za naš podvig nujno potrebne.

Temeljito se je treba pripraviti na praznovanje Zadrugnega dne, ki se vrši prvo nedeljo julija in organizirati je treba izlet na mednarodni zadrugni kongres, ki se vrši 23. avgusta na Dunaju. (Wien.)

Pravi praznik je zadrugi dan šele takrat, če lahko ugotovimo, da se njegove proslave udeležijo vsako leto več novopridobljenih članov zadrugnih organizacij. Zato naj krajevni odbori store že sedaj potrebne korake, da se bo v pomladanski sezoni takoj po velikonočnih praznikih prišla intenzivna agitacija od moža do moža, od žene do žene. Poslovodje naj pa pripravijo krajevnim odborom potreben seznam oseb, katere bi bilo treba obiskati, da se jih porabi za pristop k zadrugi.

Glede izleta na Dunaj imamo pripomniti, da se nudi pri tej priliki cena prilika za ogled tega velikega in naprednega delavskega mesta. Oni, ki bi želeli tja potovati, naj prične že sedaj hraniti denar za potovanje. Če bi se pa posamezni naši funkcijonarji dobro izkazali pri pridobiva-

STROKOVNI VESTNIK.

S. M. R. J. podružnica »Moste«.

Dne 3. aprila 1930 smo zaključili mezdno gibanje delavstva v tovarni Saturnus in podpisali dodatek k že poprej sklenjeni kolektivni pogodbi. Delavstvo tega podjetja ima razven grafičnih delavcev najmodernejšo kolektivno pogodbo v celi državi. Na ustni razpravi se je pokazalo, da organizacija kovinarjev nima opravka z ozkosrčnim kramarjem, temveč z moderno gledajočim industrijcem, ki ima interes, da so v podjetju zaposleni delavci zadovoljni, ker mu je to najsigurnejša garancija za uspešen procvit podjetja.

Dodatek h kolektivni pogodbi, ki smo ga sklenili se glasi:

II. DODATEK

h kolektivni pogodbi, sklenjeni dne 12. avgusta 1926 med vodstvom podjetja »Saturnus« d. d. in Savezom Metalstih Radnika Jugoslavije.

Razprava se je vršila v pisarni podjetja »Saturnus« dne 18. in 25. marca 1930 ter je bila zaključena dne 3. aprila 1930.

Navzoči: za upravo podjetja gen. ravnatelj g. Willi Resser; za Delavsko zbornico s. J. Kopač, ravnatelj; za S. M. R. J. s. Vinko Vrankar; za delavstvo: glavni zaupnik Stropnik Alfonz, zaupnice Kastelic Pavla, Kos Rezka, Aubelj Toni, Metlar Angela.

Po temeljiti razpravi in vsestranskem uvaževanju se sklene:

I. Točka II. b. kolektivne pogodbe z dne 12. 8. 1926 in dodatka z dne 19. 9. 1928 se spremeni v toliko, da glasi:

Novosprejetim delavkam se po 6 tedenskem zaposlenju sistematično povzra plača na Din 3.— na uro.

II. Točka II. spomenice z dne 25. februarja 1930 odpade in se uredi sporazumno med ravnateljstvom in zaupniki.

III.

Vodstvo podjetja izplača delavstvu za božič renumeracijo v iznosu Din 80.000.— za stalež delavstva po stanju dne 3. aprila 1930, v katerem pa ni všteto uradništvo in grafično osebje. V poštev pridejo le oni delavci, ki so na dan izplačila bili v podjetju nepretrgoma 9 (devet) mesecev zaposleni. Ako se stalež delavstva povzra, se povzra tudi suma za višino temu odgovarjajoče v poštev prihajajočega delavstva.

Za delavstvo, ki bi v teku pretečenega leta prišlo na ravnateljstvo več pritožb, se bodo iste oddale posebni komisiji, sestavljeni iz obratovodstva in zaupnikov, ki bo odločila, ali se prizadetim izplača božična renumeracija ali ne. V spornem slučaju odloča ravnateljstvo.

IV.

Točka III. kolektivne pogodbe in dodatka se spremeni v toliko, da glasi:

Vsaka delavka v podjetju dobi na leto po eno delovno obleko. Za delavke v »Spritzabteilung« bo uredilo ravnateljstvo to vprašanje sporazumno z glavnim zaupnikom.

V.

Ne po lastni krivdi ponesrečeni delavci in delavke dobe za čas zdravljenja inkluzive 10 tednov polno plačo. Težji slučaj se bodo predložili ravnateljstvu. Slučaji vis major so izzeti.

VI.

Vse ostale točke kolektivne pogodbe in dodatka ostanejo še naprej v veljavi.

Ljubljana, dne 3. aprila 1930.

Za podjetje »Saturnus« d. d.: Resser, I. r. Loesser, I. r.

Za S. M. R. J.: Vinko Vrankar, I. r.

Za Delavsko zbornico: J. Kopač, I. r.

Za delavstvo:

Stropnik Alfonz, I. r.; Aubelj Antonija, I. r.; Kastelic Pavla, I. r.; Metlar Angela, I. r.; Terezija Kos, I. r.

Delavstvu pa priporočamo, da tudi vnaprej tako vztrajno podpira svoje zaupnike in se drži njihovih navodil. Nedostatke, radi katerih se vodstvo podjetja pritožuje, je treba še odpraviti. Uredite si razmere tako, da bo podjetje v ponos Vam in Vašemu podjetniku, ki naj služi ostalim industrijcem za vzorec.

Iz kraljestva cinkaren.

V očigled raznim govoricam, ki krožijo po Celju in katere raznašajo razni provokaterji med delavstvom Cinkarne, smo se obrnili na naše sorodne organizacije v inozemstvu, da nam pojasnijo, kakšne razmere vladajo v tamošnjih Cinkarnah in kakšne plače delavci prejema.

Dobili smo odgovor iz Poljske, katerega dobesedno prinašamo:

Werte Genossen!

Auf Grund Ihres Schreibens, welches Sie an unsere Hauptzentrale in Warschau richteten betreffend die Verhältnisse in den europäischen Zinkhütten bzw. Fabriken, erhielten wir als Bezirkssekretariat in Katowice (Oberschlesien) dieses Schreiben mit der Empfehlung zur Erledigung, da in unserem Bezirk nämlich eine reiche Zinkhüttenindustrie sich befindet.

1. Die Arbeitsbedingungen sind durch einen Kollektivvertrag geregelt (Manteltarif für die oberschlesischen Metallhütten). Der noch gültige Manteltarif ist im Jahre 1920 abgeschlossen worden. Zum 1. Jänner 1930 haben wir den Vertrag gekündigt und stehen vor neuen Verhandlungen. Die Arbeitszeit beträgt 8 Stunden täglich. Die Zinkhüttenarbeiter, Schmelzer usw. arbeiten täglich von 3 Uhr morgens bis ungefähr 9 Uhr vormittags, das sind zwar nur 6 Stunden, aber die volle 8-Stundenschicht wird bezahlt. Der Lohn wird aus einem festen Grundlohn und einem Prämienlohn errechnet, so dass z. B. ein Schmelzer bei einem festen Tarifgrundlohn von 8 Zloty hinzu noch eine Prämie von 3 bis 5 Zl. verdient. Die Prämie richtet sich nach einer Tabelle, die gewisse Prozentsätze für das Zinkausbringen vorsieht. Die anderen Hüttenarbeiter werden nur im Tarifschichtlohn bezahlt, mit einem gewissen Facharbeiterzuschlag, der zwischen 5—40% vom Tariflohn schwimmt. Einen Dreischichtwechsel gibt es in den meisten Fällen nicht, da die Einteilung der Arbeiter sehr verschieden ist, so dass z. B. die Schichtlöhner von 6 Uhr früh bis 4 Uhr nachmittags, mit Einsetzung von zwei Stunden Pause, in der Schicht arbeiten. Die Facharbeiter, wie Schlosser, Schmiede usw. der Werkstätten sowie des Maschinen-Betriebes arbeiten ebenfalls von 6 Uhr früh bis 4 Uhr nachmittags, mit zwei Stunden Pause. Die Löhne der Handwerker, wie sie bei Ihnen Professionisten genannt werden, gegenwärtig in der höchsten Klasse mit 8 Zloty geführt; dazu kommen, wenn nicht im Akkord gearbeitet werden kann, Handwerkerzulagen von 5—40%. Die Facharbeiter sind in 5 Gruppen eingeteilt und zwar Gruppe a, b, c, d, e. Die jüngeren Facharbeiter unter 24 Jahren werden mit Altersabschlägen entlohnt, so dass z. B. ein Facharbeiter der Gruppe a bei 21 bis 23 Jahren nur 7.50 Zl. im Grundlohn verdient, ein 20-jähriger der gleichen Gruppe a 6.50 Zl. Schlichter über 24 Jahre erhalten 5.80 Zl. Grundlohn. Frauen und Schichtarbeiterinnen über 24 Jahre erhalten 3.90 Zl. Ueberstundenarbeit sieht der Tarifvertrag vor. Ueberstunden in der Woche werden mit 25% bezahlt. Sonntagsarbeit wird mit 50% Zuschlag bezahlt. Feiertage — Weihnachten, Ostern, Pfingsten, Neujahr und Nationalfeiertag am 3. Mai — werden mit 100% bezahlt. Es besteht auch bei uns die Möglichkeit, dass ein Arbeiter 31 bis 35 Schichten monatlich verrichten kann.

Mit kollegialem Gruss

(Stempeljika)

A. Tomecki, s. r.

Tu si imajo sedaj delavci Cinkarne priliko ogledati, kake so razmere v drugih cinkarnah. Vsak naj si sam izračuna zaslužek, ako vzame valutno razmerje 1 poljski Zlot = Din 6.25 in bo videl vso socialno čutečnost svojih gospodov, ki so mu že itak mizerno plačo še reducirali.

Rudarsko glavarstvo Dravske banovine bi prosili, da pogleda, zakaj podjetje Cinkarne ne plača za nadurno delo 50%, kakor to zakon določa in kakor je Rudarsko glavarstvo pri razpravi o »Delovnem redu« zaukazalo. Ali morda stoji to podjetje izven zakonov?

Vsemu članstvu S. M. R. J. v Sloveniji.

Opozorjamo vse odbore naših podružnic, da bomo s 1. majem t. l. brezpogojno ustavili list »Delavec« vsem onim članom, ki do tega termina ne bodo poravnali članarine.

S. M. R. J.
Oblastno tajništvo.

Štore, Tukajšnje delavstvo je vložilo na podjetje spomenico, v kateri je obrazložilo težki in mizerni položaj delavstva, zaposlenega v Železarni Štore. Vodstvo tega podjetja je te želje svojega delavstva briskiralo, ter absolutno vse odklanjalo. Savez je za-

prosil Delavsko zbornico, da posreduje direktno pri lastniku podjetja na Dunaju, ter da se dožene, če je res, da lastnik podjetja odklanja vsak sporazum s svojimi delavci. Z rezultatom te intervencije smo bili direktno presenečeni, ko nam je zastopnik Delavske zbornice sporočil, da lastnik podjetja g. Neufeld na Dunaju celo želi, da bi imel s svojimi delavci urejeno pogodbeno razmerje in da ni proti malenkostnemu povišanju plač, kakor to njegovi delavci zahtevajo.

Ko je vodstvo tega podjetja za rezultat intervencije izvedelo, je hotelo napraviti med delavci zavist in prepis s tem, da je povišalo plače le višjim kategorijam, dočim je nižje kategorije namenoma popolnoma prezrl. Razven tega tudi noče pod nikakim pogojem skleniti kolektivne pogodbe, to pa radi tega, da bi čez nekaj časa lahko po malem reduciralo to, kar je sedaj na pritisk svojega gospodarja bilo prisiljeno dati.

Značilno za razmere delavstva v tem podjetju je tudi to, da ima to podjetje svoj lasten konzum, v katerem pa delavstvo ne more kupiti nič ceneje, kakor pri navadnem trgovcu. Kdo je v vodstvu tega konzuma, živ krst ne ve. Kakšni so zaključki tega konzuma, tudi živ krst ne ve. Vemo samo to, da uživa ugodnosti, ki so jih deležne zadruge, s katerimi se pa okorišča čisto nekdo drug, samo delavec ne.

Delavcem pa priporočamo, da naj ohranijo svojo solidarnost naprej, borbe še ni konec, ampak se bo šele pričela. Ako morajo spoštovati zakone naši podjetniki domačini, bomo gledali na to, da jih bodo moralno rešpektirali tudi oni, ki uživajo našo gostoljubnost.

OPOZORILO! Opozorjamo vse kovinarje v Sloveniji, da se bo odslej vodila pri Oblastnem tajništvu v Ljubljani evidenca onih članov, ki delajo raztreseni in v krajih, kjer ni naših podružnic. Vsi ti člani bodo plačevali svoje prispevke potom položnic, katere jim bo tajništvo poslalo. Po vse informacije se imajo obračati direktno na tajništvo (Ljubljana, poštni predal 290), odkoder bodo prejeli tudi vsa navodila.

Žreče. Med podjetji, ki izdelujejo lopate, krampe, motike, kladiva in sekire, se je že pred kratkim ustanovil kartel. Posledice tega kartela že občuti delavstvo v Železarni Žreče. Podjetniki so si med seboj razdelili prodajni trg, da ne bo med njimi konkurence. Tako so si razdelili tudi izdelavo, namreč podjetje v Žrečah ne bo izdelovalo več lopat in motik, vse te bo sedaj izdelovalo podjetje na Muti, katero pa ne bo izdelovalo več kramponov, kladivov in sekir, katere je prevzelo podjetje v Žrečah. Posledice tega so, da je podjetje v Žrečah zmanjšalo število zaposlenih delavcev. Kako se bo to ureduilo na Muti, podjetje tega delavcem še ni sporočilo. Namen tega postopanja je prozoren, obe podjetji se hočeta racionalizirati, to se pravi, z manjšim številom zaposlenih ljudi proizvajati večji kvantum blaga, kakor je bil to dosedaj slučaj.

Iz tega naj se delavci uče, kako sijajno si znajo podjetniki urediti svoj prodajni trg in kakšna solidarnost vlada med njimi.

ZAHVALA. Tvrdba »Tribuna« (lastnik g. F. Batjcl) nam je dne 14. aprila t. l. poklonila znesek Din 500.— za brezposelne kovinarje, za katero naklonjenost izrekamo tem potom svojo zahvalo.

S. M. R. J.
Oblastno tajništvo v Ljubljani.

Zahvala.

Podpisana se iskreno zahvaljujeva vsem delavcem Železarne Štore, ki so nama nabrali podporo v najini bolezni v znesku 268 Din in 218 Din.

Vlaža Anton in Nusbacher Alfred.

Zahvala.

Podpisani se iskreno zahvaljujem vsem delavcem Železarne Štore, kateri so mi v moji bolezni darovali 220 Din.

Zupanc Franc, valjar.

RUDARJI.

Pomoč rudarjem je nujna!

Ogromno posečeni shodi Zveze rudarjev Jugoslavije v revirjih. — Železniški minister pravi, da je spor zakrivila TPD.

Spor med ministrstvom prometa in lastniki rudnikov še do časa, ko to pišemo, ni končan. Delegati, ki so posejili razna ministrstva v Beogradu v zadevi brezposelnosti in pomoči v bedi živčnim rudarjem in njihovim družinam, so prišli nazaj in niso mogli dobiti nobenega zagotovila, kdaj bo spor s Trboveljsko družbo končan. Inspektor g. Nikolč je delavski deputaciji izjavil, da bo njeno prošnjo za denarno pomoč prizadetim predložil v odobrenje ministrskemu svetu.

Značilno pri tem sporu, ki povzroča med rudarji toliko gorja, je to, da se izgovarja Trboveljska družba, da je ministrstvo prometa povzročilo spor s tem, da je zahtevalo znižanje premogovnih cen pred potekom pogodbe, ki je imela veljavo dveh let, in sicer od 1. aprila 1929 do 1. aprila 1931. Minister za promet pa nasprotno pravi, da so se lastniki premogovnikov (Trboveljska) v lanskim pogodbi zavezali, da ako bo država nedno odplačevala zaostali dolg in tekoče terjatve in dostavila dovoljno število vagonov na razpolago, bodo lastniki premogovnikov s 1. aprilom t. l. avtomatično znižali cene premoğu za 10%. On pravi, da je državna uprava vse to izvršila, a lastniki premogovnikov pa nočejo pristati kljub tej pogodbi na znižanje premogovnih cen.

Rudarji v tem sporu ne bodo igrali razsodnika, oni le vedo, da gospoda pri vladi in pri Trboveljski premogokopni družbi v tem trenutku ne trpi gladu, ne pomanjkanja.

Zveza rudarjev Jugoslavije je tozadevno sklicala shode v vseh revirjih.

Na teh shodih so rudarji ob ogromni udeležbi mirno in dostojno sledili izjavi-

njem zastopnika Zveze rudarjev in odločno zahtevali konec temu neznosnemu stanju.

Rudarji niso krivi, da je prišlo do spora in so najmanj dolžni, da nosijo posledice. Zato je opravičena zahteva za nujno pomoč rudarjem!

Tudi v kočevskem premogovniku,

ki je last Trboveljske premogokopne družbe, praznujejo rudarji po več dni v tednu. Rudar zasluži na teden po 70 do 120 dinarjev. Pripomniti pa je treba, da so mezdne razmere v kočevskem premogovniku tudi ob dobri konjunkturi jako slabe ter da je sedanjí udarec naravnost katastrofalen tembolj, ker se delavci ne morejo ne izseliti, ne dobiti drugega dela.

Mežica.

Prejeli smo poročilo, da je ravnateljstvo svinčenih rudnikov v Mežici odpovedalo službo 37 rudarjem, od katerih bo 24 predlaganih za v pokoj, a ostalih 13 pa bo zopet moralo v svet s trebuhom za kruhom.

Pri tej priliki moramo vsaj priznati nekaj obzira temu ravnateljstvu, ki je, čeprav težko operacijo, izvršilo v sporazumu z delavskimi zaupniki.

Krmelj.

V vrste razrednih borcev Zveze rudarjev Jugoslavije prihajajo rudarji rudnika A. Jakil-a v Krmelju. Kljub temu, da so še le pred dnevi bila potrjena pravila, se jih je že nad 100 organiziralo. Mi pozdravljamo vas nove borce in vam kličemo, krepko z nami v borbo za naše skupne pravice.

300-odstotna dividenda borskega rudnika.

»Jutro« od 15. aprila 1930 piše:

Iz Pariza poročajo, da je upravni svet francoske družbe Mines de Bor, ki eksploataira znani rudnik bakra v Boru (Srbija), sklenil predlagati običnemu zboru družbe (ki bo 8. maja) izplačilo dividende od 300 frankov na prioriteten in 297 frankov na običajne delnice. Ker znaša nominalna delnica 100 frankov, bo družba torej izplačala za pret. leto 300, odnosno 297 odstotno dividendo. Tako visoka dividenda je morda edinstvena v vsej Evropi. Leta 1926/27 je družba izplačevala 110, odnosno 107% dividendo, za drugo polovico leta 1927 je bila izplačana enaka dividenda, za leto 1928 je bila dividenda povišana na 190, odnosno 187% in za preteklo leto se predlaga sedaj 300, odnosno 297%. Družba svojih ogromnih dobičkov ne more več skrivati, ker so pri delniški glavnici od 15 milijonov frankov dosegle rezerve in amortizacije že v lanskí bilanci 90 milijonov frankov, in to pri investicijah od 65 milijonov frankov in pri likvidnih denarnih sredstvih od 48 milijonov frankov.

Za leto 1928 je družba izkazala 30.7 milijona frankov ali 68 milijonov Din čistega dobička, za preteklo leto pa mora glede na predlagano dividendo znašati čisti dobiček kakih 45 milijonov frankov ali 100 milijonov Din, torej trikrat več kakor znaša delniška glavnica. Produkcija borskega rudnika je lani znašala okrog 19.000 ton sirovega bakra v vrednosti 450 milijonov Din (predlanskim 12.700 ton v vrednosti 315 milijonov Din) in predstavlja torej čisti dobiček 22% izvozne vrednosti bakra.

Te podatke smo navedli, da pokažemo, kako tuj kapital skoro brez koristi za naše narodno gospodarstvo eksploatira naravno bogastvo naše države. Pri tem se nam vsiljuje vprašanje, ali ne bi bilo bolje, da bi to naravno bogastvo naše države ostalo še nadalje v zemlji, kakor pa da ga pri tako ogromnih dobičkih in s trdimi žulji naših delavcev dviga tuj kapital. Na morebitni ugovor, češ, da je glavnica družbe le zaradi devalvacije francoskega franka na sedanjo zlato vrednost, moramo še ugotoviti, da znaša predlagana dividenda za l. 1929, tudi če bi vzeli za podlago nominalno vrednost delnic v zlatih frankih, še vedno 60%. Omeniti moramo tudi, da družba ne objavlja pri nas nikake bilance, tako, da ne moremo niti vedeti, koliko davka ona plačuje naši državi. V zvezi z nameravanim povišanjem poslovnin pri izvozu, ki se naj po zakonu o pospeševanju kmetijskega stekajo v državni kmetijski fond, bi bilo prav umestno postaviti večjo poslovnino na izvoz bakra, da se s tem razbremenijo ostali predmeti našega izvoza.

In pa, dodajamo mi, naj se mizerno in obupno stanje rudarjev v tem rudniku izboljša in njihove beraške mezde zvišajo na eksistenčni minimum. To je prav lahko pri tako ogromnih 100 milijonskih čistih dobičkih.

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Ali ni to gospodarski kaos? ...

In na račun delavstva?

Združene papirnice Vevče—Goričane—Medvode so pretečeni mesec spregovorile: »ni naročil, v papirni industriji je kriza« in okrog 160 delavcev in delavk je na cesti v negotovosti za svoj kruh.

Strah je spreletel te nesrečneže ob misli, kaj sedaj? Žene, otroci — pomanjkanje, glad ...

Oglejmo si nekoliko, kako je s papirno industrijo v naši državi, da se uverimo, je-li kriza, ali je ni. In kakšni so vzroki, da ni dela.

Kar se tiče produkcije samega papirja v Jugoslaviji, imamo zanj v celem 10 podjetij, od katerih jih je 7 v Sloveniji, 2 na Hrvaškem in 1 v Srbiji. Kapaciteta vseh teh tovarn je

Majska akcija za Cankarjevo družbo.

Praznovanje prvega maja je tudi letos dovoljeno na način kakor lani. Ustavitve dela po obratih ta dan ni prepovedana, javne manifestacije pa niso dovoljene. Prav zaraditega se pa nudi delavstvu, delavskim zaupnikom in prijateljem delavske kulture, da ta dan prav posebno posvetijo nabiranju članov Cankarjeve družbe.

Cankarjeva družba je delo organizacijskih zaupnikov, Cankarjeva družba je sad njih naporega dela in mora postati njih ponos. Čim več članov, tem več lepe vzgojne književnosti med delavstvom in narodom, tem večji bodo tudi uspehi organizacij, ker duh organizacije, moč organizacije, sloni na temeljiti izobrazbi.

Vsak delavec, vsak zaupnik in prijatelj dobre, lepe književnosti naj stori nekaj prvega maja za Cankarjevo družbo. Družba daje vsako leto poleg bogato ilustriranega koledarja še tri knjige za majhen znesek 20 dinarjev.

Obljubili in zavezali smo se lani, da se mora število članov leta 1930 podvojiti. Ali bomo to tudi izvedli?

Možnost je; porabimo prvi maj in naslednje dni v ta namen.

Kjer ne bi bilo zaupnika, naj se člani priglase naravnost na Cankarjevo družbo v Ljubljani, palača Delavske zbornice.

letno okrog 30.000 ton, izrablja pa se s 83%.

Celokupna letna produkcija se razvidi iz naslednjih števil:

leta	se je prod. t.	od tega v Slov. t.
1925	14.025	13.683
1926	16.527	13.734
1927	19.245	16.030
1928	24.722	17.442

Iz teh števil se razvidi, da je porastla produkcija papirja za okroglo 75% od l. 1925, in da se nad 70% od celokupnega zneska producira v Sloveniji.

Nastane vprašanje, kolika je potrošnja papirja v naši državi. Ko bomo primerjali spodaj navedene številke o uvozu in izvozu z našo domačo produkcijo, pridemo do zaključka, da se pri nas porabi letno okrog 50 tisoč ton papirja, torej za polovico več, kakor ga izdelamo doma. Vsled slabo razvite grafične industrije, zlasti v južnih delih naše države, vsled nepismenosti itd., znaša pri nas potrošnja okroglo 4 kg na posameznega prebivalca. (V Nemčiji znaša na prebivalca 27 kg.)

Domača potrošnja je letno torej 50.000 ton, produkcija pa samo 24.722 ton; to znači, da nadprodukcije ni, ampak nasprotno: našo produkcijo se lahko dvigne še za polovico. Treba je, da domača industrija osvoji domači trg.

Uvoz:			Izvoz:		
leta	ton	za Din v milijonih	ton	za Din v milijonih	
1919	6.125	30	40	0.2	
1925	25.143	163	13.587	75	
1926	33.337	194	13.541	75	
1927	33.765	168	16.199	82	
1928	44.397	205	19.929	83	

Iz teh podatkov je razvidno, v kolikor ne gre za prekupčevanje, da se je leta 1928 izvozilo iz naše države okrog 20.000 ton, in če bi bil ta izvoz ves od domače produkcije, da se domačega papirja porabi doma le komaj 20%. Ves ostali trg pa krije z uvozom inozemska industrija.

Nastaja vprašanje, kje so vzroki, da si domača industrija ne osvoji domačega tržišča.

Povdariti moramo, da so plače v drugih državah, od koder se papir uvažja, za 100% in tudi več višje od plač našega delavstva. Poleg tega je na uvoz inozemskega papirja nabita carina, ki tudi ni ravno nizka, pa so kljub temu cene in kvaliteta konkurenčne.

Tu sta dve možnosti, ki prideta v poštev. Prva je, da so naši industriji naučeni na velike dobičke, od katerih nočejo popustiti; druga, da je kvaliteta našega domačega izdelka

ČITAJTE „DELAVSKO POLITIKO“

NAROČA SE
MARIBOR
POŠTNI PREDAL 22

toliko slabša, da ni konkurenčna in si ne more, oziroma noče osvojiti domačega trga.

Dokaz za drugo izmed navedenih možnosti je to, da domače časopise ne kupuje našega papirja. Niti »Slovenec«, niti »Jutro« itd.

Po našem mnenju pa prideta v poštev obe navedeni eventualnosti.

Zgoraj smo omenili, da odpade 70% od celokupne domače produkcije na Slovenijo. Tu pride zopet v glavni v poštev podjetje Združene papirnice Vevče—Medvode—Goričane, čigar produkcija je znašala v letu 1928 nad 13.000 ton. Ostale tovarne producirajo le manjše količine. Piatnik Radeče okrog 500 ton letno, Sladkogorska 2000 ton in Bonač okrog 500 ton letno.

Smatramo torej, da je v glavnem naloga domače papirne industrije, da si osvoji domači trg. Treba je z izpolnitvijo strojev dvigniti kvaliteto domačemu izdelku in popustiti od velikih dobav, pa bomo kmalu postali konkurenčni in bo tako prihranjena marsikatera solza in gorje brezposelnosti.

Iz tekstilnih tovarn v Kranju.

O strahovito slabih delovnih razmerah in zaslužkih v vseh tovarnah smo že ponovno pisali. Ti podjetniki, ki so povečini inozemci, smatrajo gorenjsko metropolo in nje širšo okolico kot nekako svojo kolonijo. Saj delavstvo daleč naokoli Kranja gara za njih in polni njihove blagajne. Pa ne samo delavstvo, ki je zaposleno direktno v tovarnah, ampak tudi vsi oni starši, čijih hčere in sinovi so v teh tovarnah zaposleni, garažajo za ta podjetja. Ker, kako bi mogle njih hčerkice in sinovi delati za 18—20 Din na dan, ako se ne bi oni doma ubijali z obdelavo zemlje, da jim morejo dati hrano zastoni, ker z zaslužkom v tovarni si morejo k večjemu kupiti le najpotrebnejšo obutev in obleko. Tako gre to leto za letom naprej, ne da bi se merodajni činitelji le malo zmedli za te razmere. Širi se jetika in druge slabe stvari, ki so v zvezi s slabimi zaslužki.

Ali bi se ne dale tu plače delavstvu vsaj nekaj zvišati? O prav lahko! Povemo naj samo to, da vrže tem podjetnikom zaščitna carina na uvoz tekstilij iz inozemstva več vsako leto, kakor izdajo za vse delavske plače. Pa ni zato njih izdelek absolutno nič cenejši.

Ti podjetniki imajo vsak po cel štab delavskih priganjencev, ki imajo običajno ime: mojster. So seveda — vsi inozemci. Nič nimamo proti nim, ki so potrebni in dostojni. Moramo pa nekemu izmed teh, ki je v tovarni »Inteks« in ki postopa z našimi delavci prav po afrikansko, povedati, naj s svojimi manirami preneha, ker se mu bo drugače podkurilo pod nogami in ga poslalo preko meje, kamor spada.

To je nek »mojster« Sebzt. Ta pretepa, lasa in psuje naše delavke in delavce. Za sramotno plačo naj si dopustimo dopasti še to.

Pozivamo bansko upravo in inspekcijo dela, naj poskrbe, da se bo z delavci postopalo kakor z ljudmi. In naj se potem nihče ne čudi, če se bodo dopuščale take stvari, da bo delavstvo s takimi suroveži obračunalo samo.

Iz papirne tovarne v Sladkem vrhu.

V nedeljo, dne 23. marca, smo imeli pri nas podučljivo predavanje s skioptičnimi slikami, kako se ima delavec čuvati in varovati pred nevarnostmi v tovarni.

Gotovo se pripeti največ nesreč v podjetjih vsled premajhnih varnostnih naprav, vsled naglice pri delu in premajhne pazljivosti in previdnosti.

To je vse v redu in prav. Hočemo le povedati, da se veliko nevarnosti in škode delavčevemu zdravju napravi tudi s tem, ker

se delavstvo priganja in sili k delu. Kar more, vsak rad napravi za plačo od 3—3.96 Din. Pretrgati se pa ne moremo.

Povemu pri tej priliki tudi obratovodji, čigar ime danes še zamočimo, da smo delavci pošteni ljudje in se ne pustimo zmerjati in psovati z različnimi psovki. Tudi naj se ne zaletava v delavske organizacijske zaupnike. Mi smo mirni ljudje, ki vemo, kaj hočemo, če se bo nas pa še enkrat psovalo z boljše viki, tedaj g. obratovodja, se bomo pa drugje zmerili.

Vodstvo podjetja, ki je vedno imelo smisel, da je delavec tudi človek, pa prosimo, naj tak način obnevanja z delavci svojim mojimstvom prepove. Dobro medsebojne razmere so predpogoji vsakemu podjetju, ki hoče, da napreduje.

Tekstilno delavstvo v Mariboru.

Tukaj v Mariboru imamo gotovo največ tekstilnih tovarn, katere zaposlujejo okrog 2500 delavcev. Če pogledamo v to pango delavstva, se nam nudi dokaj čudna slika. Včasih človek res ne ve, kaj naj reče, ko posluša, kakšni pogovori so med posamezniki. Vidi se, da je delavstvo večinoma nezavedno in radi tega tudi grozno trpi. Imel sem priložnost, da sem slišal takšne-le stvari: Delavcu se polkvari stroj. Pokliče mojstra. Eden se zadere: »habe keine Zeit«. Drugi je bolj naobražen, pravi: »Leck mich in ...«. Povem vam, da traja včasih kar pol ure, preden je tak gospod mojster pripravljen, spraviti stroj v tir. Priznati si seveda moramo, da gre to pri »srčkanih punčkah« malo hitreje in tudi dalj časa trpi popravo. Vedel bo pa vsak sam, zakaj. Da take »zamude« zopet trpi delavec, oziroma delavka, ki že itak komaj toliko zasluži, da ima za najskromnejšo preskrbo, ni treba še povdarjati. Najhuje prizadeti so pa zopet oni, ki govorijo izključno slovensko, ker mu tak mojster dopovedati ne more, kaj se je pokvarilo. Mojstri razumejo in govorijo namreč samo nemško. Jugoslavija bi menda vendar našla toliko domačih, dovolj sposobnih ljudi. Samo nekoliko bolj bi naj pogledala v to nenarodno postopanje s slovenskim delavstvom. Delavci in delavke, zavedajte se samega sebe. Upam, da to moje pismo ne bo zamenjalo in da bodo tekstilni delavci dobro razumeli, kakšne korake naj podvzamejo za zboljšanje svojega položaja. Namreč strokovna organizacija je, v katero se naj včlanijo. Drugič kaj več! — Sodrugi iz tovarne Hutter in drugi.

OBLAČILNI DELAVCI.

Sodrugi!

Točka 2. Splošnih določil naše kolektivne pogodbe se glasi: Prvega maja delo počiva. Sodrugi! Dolžnost naša je, da pogodbo od prve do zadnje točke vestno izpolnjujemo. Zatorej bodo ljubljanski krojači vsi praznovali Prvi maj v prosti naravi.

Poštno delo in drugo.

Če se pri naši stroki pravi »poštno delo« ali po nemško »Postarbeit«, ne pomeni to delo za kakšno poštne uslužbenke, temveč, da se za isto delo jako mudi in mora biti čimprej izgovorjeno. Nekateri naši mojstri imajo to grdo navado, da je pri njih vse »Postarbeit« in če potem, ko je gotovo, še kakih 14 dni in celi mesec leži pri njih. Oni v sezoni na ta način upeljujejo priganjaški sistem. Ti delavska para garaž in garaž, jaz tvoj mojster pa lahko malo počivam. To je v sezoni. Narobe je pa v času slabe sezi. Takrat, ko je malo dela, pa mojster iglo sam v roke vzame in vleče magari po noči. On napravi velike kose, vajenci pa vse male kose. Če pa pride pomočnik vprašat za delo, pa je vedno izgovor, ni nič dela notri prišlo, pa malo špansirajte. So tudi mojstri, kateri ga včasih malo zavrtijo po par dni, takrat morajo pomočniki pohajkovati. Ko pa mojster pride spet na pravi tir, pa mora pomočnik zopet garati po noči, da po mojstrov krivdi zamujene ure notri primese. Take razmere vlada v naši stroki. Enkrat delaj in garaž, da ne razločiš noči in dneva, da nisi jesti nimaš časa, drugič pa postopaš, da od dolgega časa ne veš kaj početi. Želeli bi pač, da take razmere prenehajo in da se delo enakomerno razdeli kakor v dobri, tako tudi v slabi sezi.

Velikanski boj krojačev v celī Nemčiji.

Letos koncem marca je potekla kolektivna pogodba med organizacijo oblačilnih delavcev Nemčije in to za moške in damske krojače, za celo državo. Ob tej priliki je hotela organizacija oblačilnih delavcev staviti zahteve za povišanje plač. To pa je že jeseni doznala organizacija delodajalcev in hotela preprečiti namero delavcev. V to svrhu je že meseca oktobra predlagala 300 točk tarife v poslabšanje. Organizacija oblačilnih delavcev je to poslabšanje kratkoma odklonila in 1. januarja predlagala povišanje plač in zboljšanje nekaj točk tarife, posebno za mladostne delavce. Že meseca februarja so se pričela pogajanja v Kasselu, katera so se pa razbila vsled nedostopnosti delodajalcev. Na to so se koncem meseca februarja in začetkom marca vršila ponovna pogajanja v Braunschweigu pred nevtralnimi razsodniki. Po enajstidnevni pogajanjih je dne 7. marca izrekel nevtralni sodni zbor razsodbo, s katero se plače na uro sicer nekoliko zvišajo, med tem ko so se razne točke tarife nekoliko poslabšale, da bi pomočniki pri raznih kosih prejeli 5—10% manj, kot pa do sedaj. Nekatera mesta so pomaknjena v nižje kategorije z manjšimi plačami. V Nemčiji so mesta razdeljena v 9 kategorij, vsaka kategorija pa v 4—5 razredov. Oblačilni delavci so ta izrek nevtralnega sodnika soglasno odklonili. Vsled tega je ta izrek neveljaven in delavstvo je pričelo izvajati konsekvence. Dne 31. marca, v ponedeljek, je v mestih Nemčije pri 500 največjih tvrdkah izbruhnila stavka. V ponedeljek, dne 7. aprila, pa se je zastavilo zopet v 49 mestih, tako stavka od 20. aprila že v 114 mestih skupno 10.000 krojačev, kateri so trdno prepričani v svoj uspeh. Ako se stavka kmalu ne konča, se utegne še močno razširiti. Velike tvrdke v Berlinu, Leipzigu, Stuttgartu in drugod že iščejo rezerve namesto stavkajočih. Obrnili so se na konfekcijske tvrdke, katere so jim obljubile podporo in so pripravljene izdelovati za te tvrdke naročena oblačila. Toda konfekcijski krojači so se izjavili solidarne s stavkajočimi in so sklenili, da tudi oni takoj zapustijo tovarne, ko prejmejo delo po naročilu. Nekateri tvrdke so sicer že pristale na stare pogoje in zvišale plače, posebno one v Hamburgu. V Frankfurtu a. M., v Hannoveru, Hildesheimu in v Karlsruhe pa so tvrdke, pri katerih se ni stavkalo, svoje pomočnike izprle vsled solidarnosti z drugimi delodajalci. Štrajkujoče delavstvo je jako dobro razpoloženo in pripravljeno vztrajati do popolne zmage. Mi želimo sodrugom popoln uspeh in bomo o rezultatu te stavke poročali.

Mednarodni kongres oblačilnih delavcev.

Ob priliki velike mednarodne razstave kožuhovine in krznarskih izdelkov v Leipzigu, sklicuje Centrala mednarodne zveze oblačilnih delavcev v Amsterdamu svoj kongres v dneh 15.—17. junija.

RAZNO.

Maribor.

Vsled preselitve tukajšnjega Državnega dečjega dispanzerja iz Slomškovega trga 6 v prostore bivše mariborske oblasti skupščine, ordinira ga dr. Valerija Valjavec od 22. aprila 1930 dalje za svoje OUZD v Državnem zdravstvenem domu, Maribor, Korosčeva ulica šte. 3 v času od pol 9. do 11. ure.

Književnost.

»Svobodna Misao«, delavski kulturni mesečnik št. 4 (aprilska številka) je izšla. Prinaša zelo zanimivo in poučno gradivo. Posamezna številka stane 5 Din, polletna naročnina je 25 Din. Naroča se: Zagreb, Preradovičeva ul. 42, III. kat.

»Svoboda«, delavski kulturni mesečnik št. 4 za mesec april, prinaša prav zanimivo in poučno čtivo in sicer: Cunow: »Izvor ver« (Ustvaritev sveta); P. Pantar: »Zaupno Vam povem...«, potem konec zanimive diskusije o socializmu. Beleške in poročila o društvenem življenju in kulturnem gibanju proletarijata pričajo, da se de-

lavstvo izobrazuje in dela. Posamezna številka »Svobode« stane 3 Din. Naročnina za pol leta 18 Din. Člani kulturne zveze »Svoboda« dobivajo list brezplačno. Postanite člani kulturne zveze »Svoboda«! Mesečna članarina je samo 4 Din ali 1 Din tedensko.

Dopisna šola za Esperanto.

(7. nadaljevanje.)

Odprite stran 36. Dudeka leciono (-aro, ek-). Dvajseta naloga.

Tu vidimo priponko -aro in predponko ek-. Priponka -aro znači množico, zbirko bitij ali predmetov iste vrste, ki tvorijo celoto zase: homaro (človek) človeštvo, arb-aro (drevo) gozd, vor-aro (beseda) besednjak, aro (samostojna beseda) pomeni zbirka itd.

Predponka -ek pomeni začetek dejanja ali trenutno dejanje n. pr.: ek-vidi (videti) zagledati, ek-dormi (spati) zaspati, ek-krii (kričati) zakričati, ek-koni (poznati) spoznati, ek-ridi (smejati se) zasmejati se itd.

Predidmo na besede, ki so nam potrebne za razumevanje povesti »En la valo« (V dolini) in za pesem »Kapel« (Kapel). Originalna pesem je nemška od Uhlanda, prevedel jo je pa stvoritelj Esperanta Zamenhof sam. Zapišite si prevod besed:

1. dolina — brizgati — zvonjenje;
2. polje — iz — zvon;
3. obdelavati — med — pot;
4. zemlja — voda — razumeti;
5. drevo — svež-a-o — nekdo;
6. gozd — priti — umreti;
7. pasti — za — nositi;
8. pastir — ovca — mogoče;
9. pašnik — pes — misliti;
10. grob — čuvati, paziti — o, glede na;
11. pokopališče — preveč — že;
12. zgoraj (kje?) — veselje — glazba, godba;
13. gor (kam?) — čuti — vsak-a-o;
14. gor iti — poslušati — vzeti;
15. spodaj (kje?) — doneti, glasiti se — sedaj;
16. stati — začuti — pozornost;
17. kapela — zagledati — nekaj;
18. okoli, okrog — zapeti — od;
19. kamen — zadoneti — pri;
20. tih, molčec — obstati, ustaviti se — skozi;

21. meja — doneti;
22. izvir, vrelce — zvoniti.

Sedaj preidite na čitanje povesti in pesmi. Pazite! Samostalniki končujejo na -o, pridevniki na -a, in prislovi na -e. Čas, v katerem se dejanje godi, označujemo v Esperantu z -as (sedanji čas), -is (pretekli čas) in -os (bodoči čas). Množino označujemo z -j.

Ko ste to dobro predelali, preidite na vprašanja na strani 38 pod naslovom: ču ali, ki?, kiu kdo?, kio kaj?, kiel kako?, kiam kedaj?, kie kje?.

Odprimo stran 39. Dudekuna leciono. Ena-indvajseta naloga.

Pomen besed oziroma stavkov:

1. teden — petek — poletje;
2. ponedeljek — sobota — jesen;
3. torek — nedelja — zima;
4. sredo — sezona, letna doba;
5. četrtek — spomlad;
6. jaz vas bom obiskal bližnji (prihodnji) ponedeljek;
7. Jaz ne delam ob nedeljah;
8. Pozimi ostanem doma.

Preidite na vprašanja in odgovore, potem pa na:

Dudekua leciono. Dva-indvajseta naloga.

La monatoj meseci. Imena mesecev ostanejo ista tudi v slovenščini. Pazite na naglas pri besedi *Junio* in *Julio* (naglas leži na -i-). Stavke numerirajte od 1 do 4. Prevod:

1. On bo odšel 13. maja. 2. Ona se je rodila v torek, 22. julija. 3. Potovati. Pred tremi leti. 4. Po štirih letih.

(Nadaljevanje sledi.)

PRIPOROČAMO VAM

PUCH

KOLESA

ki so najbolj trpežna!

Dobijo se po solidni ceni tudi na obroke le pri trdki:

IGN. VOK, LJUBLJANA

TAVČARJEVA ULICA 7

IVAN JAVORNIK

LJUBLJANA

Domobrnska c. 7, telef. 3157.

Mesar, prekajevalec in izdelovalec vsakovrstnih mesnih izdelkov. Stojnica: Šolski drevo-red, poleg Zmajevga mostu.

Uniforme

za železničarje in CIVILNE OBLEKE izdelujem po zmernih cenah.

Oroslav ŠLAPAR

Ljubljana

Kette-Murnova ulica

Sodrugi!

Zahtevajte po vseh brlnicah, kavarnah, gostilnah, »Delavca«! »Delavec« naj ne manjka v nobenem javnem lokalu! —

Za spomlad in poletje

kupite najcenejše in najboljše obleke moške in deške, domačega izdelka pri

JOSIP OLUP, Stari trg 2

na vogalu. — V zalogi ima vedno na razpolago hlačevine iz angleških, čeških in domačih tovarn. — Velika izbira klobukov, čepic in domačega perila iz tovarne »Triglav«. Moje geslo je: dobro blago in nizke cene. V zalogi ima vedno tudi suknjo za železničarske uniforme.

Obenem priporoča svojo gostilno »Pod Trančo«

kjer se točijo najboljša štajerska in dolenjska vina.

L. MIKUŠ, LJUBLJANA

MESTNI TRG 15

Dežniki

Na malol

Na veliko!

USTANOVLJENO LETA 1839

Pozor!

1. maja 1930 otvoritev gostilniškega vrta

gostilna pod gozdom (Plankar)

Ljubljana, Dolenjska cesta

Dobi se kava, mleko, čokolada, kakao itd. — Vsako jutro sveži golaž, mrzla in gorka jedila. Pivo nastavljeno vsak čas ter razna izborna vina. — Priporočam se

gostilna Plankar

Prispela je velika pošiljka najnovejših modelov za leto 1930

koles znamke Anker

katera so vedno v zalogi. Nizke cene. — Ugodni plačilni pogoji.

Josip Kveder, Ljubljana

Kolodvorska ulica šte. 27 (na dvorišču)